

Op 28 juli 1999 is de Wet bestrijding van seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs in werking getreden. Deze wet is een uitwerking van de voorstellen die de toenmalige staatssecretaris Netelenbos in november 1996 heeft gedaan in de beleidsbrief preventie en bestrijding seksuele intimidatie op scholen.

Aanleiding voor de brief was een aantal gevallen van ernstige seksuele intimidatie en seksueel misbruik die uitvoerig in de publiciteit waren gekomen en een onderzoek van de Onderwijsinspectie naar preventie en bestrijding van seksuele intimidatie.

In de brief kondigde de staatssecretaris aan dat in de onderwijswetgeving de manier wordt vastgelegd waarop aangifte moet worden gedaan van ernstige vormen van seksueel misbruik.

Deze wet kan daarom gevolgen hebben voor de procedure die scholen volgen bij een vermoeden van seksueel misbruik. In deze Info wordt ingegaan op deze procedure.

Overleg- en aangifteplicht

Op grond van een wijziging van verschillende onderwijswetten zijn schoolbesturen verplicht onverwijld, dat wil zeggen direct, contact op te nemen met de vertrouwensinspecteur indien “op enigerlei wijze bekend is geworden dat een ten behoeve van zijn school met taken belast persoon zich schuldig heeft gemaakt aan een misdrijf tegen de zeden zoals bedoeld in Titel XIV van het Wetboek van Strafrecht jegens een leerling van de school”.

Uit het Wetboek van Strafrecht is vooral artikel 249 van belang voor het onderwijs. In dit artikel is onder meer het plegen van ontucht door een leraar met een minderjarige leerling als zedenmisdrijf strafbaar gesteld.

Als er twijfel bestaat of er al dan niet sprake is van een zedenmisdrijf moet een schoolbestuur overleggen met de vertrouwensinspecteur. De vertrouwensinspecteurs beschikken over veel ervaring met deze materie en voeren bovendien over individuele gevallen veelvuldig overleg met de officieren van justitie. Overigens gaat de wetgever ervan uit dat zelfs bij grote twijfel de overlegplicht van toepassing is.

Indien in het overleg met de vertrouwensinspecteur wordt geconcludeerd dat er een redelijk vermoeden bestaat dat het desbetreffende personeelslid zich schuldig heeft gemaakt aan een zedenmisdrijf, moet het schoolbestuur aangifte doen bij de opsporingsambtenaar en de vertrouwensinspecteur direct van de aangifte in kennis stellen.

De term “redelijk vermoeden” is gebruikt om duidelijk te maken dat hier sprake is van een geobjectiveerde norm. Doorslaggevend is hoe een redelijk denkend mens in dezelfde omstandigheden zou oordelen. Van zowel de vertrouwensinspecteur als het schoolbestuur wordt verwacht dat zij de zaak objectief en dus met een zekere afstandelijkheid bezien, aldus de wetgever.

Door te toetsen aan deze geobjectiveerde norm wordt de kans dat vertrouwensinspecteur en schoolbestuur - uitgaande van dezelfde feiten en omstandigheden - tot een verschillend oordeel komen, zeer klein. Maar wat gebeurt er als zij van mening verschillen? Als bijvoorbeeld de vertrouwensinspecteur van mening is dat er sprake is van een redelijk vermoeden maar het schoolbestuur die mening niet deelt en daarom weigert aangifte te doen. In dat geval zal de vertrouwensinspecteur de weigering melden aan de minister van onderwijs. Indien de minister tot dezelfde conclusie komt als de vertrouwensinspecteur en het schoolbestuur blijft weigeren aangifte te doen, kan de minister bepalen de vergoedingen, of voorschotten op vergoedingen, geheel of gedeeltelijk in te houden of op te schorten.

Het omgekeerde is natuurlijk ook denkbaar: het schoolbestuur komt tot de conclusie dat er sprake is van een redelijk vermoeden, maar de vertrouwensinspecteur denkt daar anders over. In dit geval heeft het schoolbestuur de vrijheid aangifte te doen: het overleg met de vertrouwensinspecteur is weliswaar verplicht, maar het schoolbestuur heeft altijd het recht aangifte te doen.

Via een amendement op het wetsvoorstel is toegevoegd dat vóórdat het schoolbestuur overgaat tot het doen van aangifte, het de ouders van de betrokken leerling en de mogelijke dader hiervan op de hoogte stelt.

Met taken belaste personen

Wie worden bedoeld met “de ten behoeve van de school met taken belaste personen”? De wetgever denkt hierbij aan personen met een dienstverband of een overeenkomst tot het verrichten van enkele diensten, maar de formulering is dermate breed dat, ook als het personen betreft die zonder formele dienstverhouding op een of andere wijze taken of werkzaamheden voor de school verrichten, de verplichting geldt tot overleg met de vertrouwensinspecteur en het doen van aangifte.

Voor een school kunnen immers veel mensen werkzaam zijn, die allen in een andere verhouding staan tot het schoolbestuur. Voorbeelden: werknemers; dienstverleners als schoonmaakpersoneel; uitzendkrachten; stagiairs; vrijwilligers; etc.

Leerling van de school

Omdat ook tijdens de zogenoemde buitenschoolse activiteiten sprake is van “leerlingen van de school” geldt de overleg- en aangifteplicht eveneens wanneer het schoolbestuur ter ore komt dat een “ten behoeve van zijn school met taken belast persoon” vermoedelijk een zedenmisdrif heeft gepleegd in de periode buiten de reguliere schooluren, zoals bijvoorbeeld tijdens naschoolse opvang of schoolavonden, of bij de mogelijke dader thuis. Berucht voorbeeld zijn de videosessies thuis bij de mogelijke dader.

De voorschriften zijn beperkt tot het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en de BVE-sector, met andere woorden tot die sectoren waar de meeste leerlingen de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt.

Meldingsplicht personeel

Sluitstuk van de nieuwe wet is de meldingsplicht voor personeelsleden. Om te voorkomen dat een schoolbestuur niet op de hoogte is van een mogelijk strafbaar feit en een personeelslid wel, is vastgelegd dat - gekoppeld aan de aangifteplicht van het schoolbestuur - het personeel de verplichting heeft het bestuur direct te informeren over een geval waarvan het personeelslid op enigerlei wijze op de hoogte is. Deze meldingsplicht betekent dat het schoolbestuur als werkgever het personeelslid hierop - in rechtspositionele zin - kan aanspreken.

Rol externe vertrouwenspersoon

Een externe vertrouwenspersoon, die niet tevens personeelslid is, heeft geen meldingsplicht. De wetgever gaat er echter wel van uit dat ook de externe vertrouwenspersoon, bij het vermoeden van een zedenmisdrijf, de betrokkene zal aansporen om aangifte te doen of zich te wenden tot het schoolbestuur.

Het aanstellen van een vertrouwenspersoon maakt deel uit van de landelijke modelklachtenregeling. In de toelichting op artikel 3 staat dat het bevoegd gezag op elke school ten minste één contactpersoon heeft aangesteld die iemand met een klacht verwijst naar de vertrouwenspersoon. De rol van een contactpersoon is dus veelal geen andere dan die van doorverwijzer. Het is absoluut niet de bedoeling dat klager met de contactpersoon de klacht bespreekt. Het is wellicht wel zinvol dat de contactpersoon nagaat of klager geprobeerd heeft het probleem met aangeklaagde of door tussenkomst van de directie op te lossen.

Veel schoolbesturen hebben, na instemming van de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraad, de landelijke modelklachtenregeling overgenomen. Ook hebben veel besturen hun eigen interne klachtenregeling, de zogenoemde voorfase waarin formeel nog geen beroep wordt gedaan op de klachtenregeling, op schrift gesteld en in de schoolgids gepubliceerd.

Maar voor alle duidelijkheid: de meldingsplicht, de overlegplicht met de vertrouwensinspecteur, en de aangifteplicht zijn bij een vermoeden van een zedenmisdrijf altijd, dus ook in de voorfase van toepassing.

Wanneer het gaat om “lichtere” vormen van seksuele intimidatie ligt het inschakelen van de vertrouwenspersoon en/of het indienen van een klacht bij het bestuur of de klachtencommissie het meest voor de hand en geldt de procedure zoals neergelegd in de op de school van kracht zijnde klachtenregeling.

Rol vertrouwensinspecteur

De functie vertrouwensinspecteur heeft een wettelijke grondslag. Om zijn functie goed uit te kunnen voeren heeft de vertrouwensinspecteur vrijstelling gekregen van de aangifteplicht met betrekking tot zedenmisdrijven die zijn gepleegd jegens leerlingen of personeelsleden van de school. Dit is gedaan om te voorkomen dat besturen of leerlingen zouden afzien van het informeren van en het advies vragen aan de vertrouwensinspecteur. Daarnaast heeft de vertrouwensinspecteur een bijzondere geheimhoudingsplicht met betrekking tot hetgeen hem in de uitoefening van zijn functie wordt toevertrouwd door een leerling, de ouders of een voor de school met taken belast persoon.

De wetgever gaat er echter ook hier van uit dat een vertrouwensinspecteur de betrokkene bij het vermoeden van een zedenmisdrijf zal aansporen tot het doen van aangifte.

Voor iedereen in de school, leerlingen, ouders, schoolbestuur en vertrouwenspersonen, vervult de vertrouwensinspecteur een klankbordfunctie. Hij fungeert

als aanspreekpunt, geeft advies, verleent bijstand en begeleidt zondig het indienen van een klacht of het doen van aangifte.

Het aantal vertrouwensinspecteurs is inmiddels uitgebreid tot dertien. Hun namen en adressen zijn vermeld op pag. 9 van *Uitleg* 20, 15 september 1999, en te vinden op de internetpagina van het ministerie: www.minocw.nl.

Voor meer informatie: VBKO, sectie formatie en personeel, tel. (070) 356 86 88 of 356 86 94.